

TUDOMÁNYOS ÉLET / SCIENTIFIC LIFE

A területi szempontok eredményesebb érvényesítése a fejlesztéspolitikában – A IV. Területfejlesztők Napja következtetései és ajánlásai

A more effective territorial dimension in development policy – Conclusions and recommendations of the IV. Regional Developers Day

MEZEI KATALIN, RÁCZ SZILÁRD

MEZEI KATALIN: tanszékvezető, egyetemi docens, Széchenyi István Egyetem, Albert Kázmér Mosonmagyaróvári Kar, Területi Tudományi és Vidékfejlesztési Tanszék; 9200 Mosonmagyaróvár, Vár tér. 2.; mezei.katalin@sze.hu; <https://orcid.org/0000-0002-7099-646X>

RÁCZ Szilárd: osztályvezető, tudományos munkatárs, Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Regionális Kutatások Intézete; 7621 Pécs, Papnövelde u. 22.; szracz@rkk.hu; <https://orcid.org/0000-0002-9397-2620>

Katalin MEZEI: head of department, associate professor, Department of Regional Science and Rural Development, Albert Kázmér Agricultural Faculty, Széchenyi István University; Vár tér. 2., H-9200 Mosonmagyaróvár; Hungary; mezei.katalin@sze.hu; <https://orcid.org/0000-0002-7099-646X>

Szilárd RÁCZ: head of department, research fellow, Institute for Regional Studies, Centre for Economic and Regional Studies; Papnövelde u. 22., H-7621 Pécs, Hungary; szracz@rkk.hu; <https://orcid.org/0000-0002-9397-2620>

Bevezetés

A Magyar Regionális Tudományi Társaság (MRTT) és a Széchenyi István Egyetem (SZE) 2023. március 30–31-én A vidék a terület- és településfejlesztésben alcímmel szervezte meg a IV. Területfejlesztők Napját.¹ A jelentős médiafigyelem mellett lezajlott rendezvény házigazdája a SZE Albert Kázmér Mosonmagyaróvári Kara (AKMK) volt. A terület- és vidékfejlesztési politika alakítói és annak gyakorlati megvalósítói – köztük hivatalban lévő és korábbi miniszterek, államtitkárok – élénk figyelemmel kísérték a bemutatott szakmai és tudományos eredményeket. A 200 résztvevő által képviselt szervezetek megoszlása (szervezők 17%; egyetem, kutatóintézet 26%; állami, önkormányzati cég, intézmény 22%; települési, megyei önkormányzat 6%; minisztérium 12%; területfejlesztő cég 8%, nonprofit szervezetek 9%) jól tükrözte a szakma sokszínűségét. A tíz évvel korábban lezajlott Területfejlesztők Napjához² képest a megyei területfejlesztők, a kormányzat (háttérintézmények) és a nonprofit szervezetek aránya csökkent, míg a

szervezőkkel együtt számítva az akadémiai szektor érdemben növekedett. Ez a helyszín fővároshoz képest nehezebb elérhetőségének, az egy nappal hosszabb konferenciának és a területfejlesztési szakma intézményi átalakulásának is be-tudható.

A Területfejlesztők Napja jó alkalom az MRTT Alapszabályában foglalt egyik célkitűzése eléréséhez, hogy kapcsolatot építsen ki a területi politika alakítóival és annak gyakorlati megvalósítóival a tudományos eredmények ismertetésére, befogadására. A társaság egy évtizede szembesül kihívásként a területi szemlélet pozícióvesztésével mind a közpolitikában, mind a közéletben, annak ellenére, hogy a területi egyenlőtlenségek és a területi problémák nem mérséklődnek. Ezért a 2021. évi online rendezvény³ fő célkitűzései is hasonlóak voltak. Remé-nyeink szerint azzal, hogy 2022-től tárca nélküli miniszter irányítja a területfej-lesztést, túl vagyunk a trendfordulón és a közfigyelemben a területiség iránt nagyobb érdeklődés mutatkozik, a szakma pedig ismét kivívhatja magának ko-rábbi elismert pozícióját.

Az MRTT hagyományosan együttműködik hazai társszervezetekkel, amelyek előadókkal, kerekasztal-beszélgetőkkel járultak hozzá a konferencia sikeréhez. Az idei rendezvény szakmai együttműködő partnere volt az Agrárközgazdasági Inté-zet (AKI), a Comitatus Önkormányzati Szemle, a KRTK Regionális Kutatások Inté-zete (RKI), a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat (MNVH), a Magyar Urbanisztikai Társaság (MUT), az MKT Fejlesztéspolitikai Szakosztálya és az MTA Regionális Tu-dományok Bizottsága (RTB).

A rendezvény fő célkitűzései a következők voltak: előkészíteni az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK) felülvizsgálatát; megvitatni a vidékfejlesztés helyét és szerepét a fejlesztéspolitikában; javaslatokkal szolgálni, milyen tervezési megfontolásokra, operatív lépésekre van szükség a területi szempontok eredményesebb érvényesítése érdekében; valamint áttekinteni a te-rület-, település- és vidékfejlesztési szakemberképzés helyzetét, lehetőségeit a felsőoktatásban. A tanácskozás a társaságban megszokottak szerint lehetőséget biztosított a résztvevők véleményének kötetlen kifejtésére. Minden plenáris ülés, kerekasztal végén lehetőséget kapott a hallgatóság a kérdések, hozzászólások megfogalmazására.

Fejlesztéspolitika és területfejlesztés

A csütörtöki nap az OFTK időszerű felülvizsgálata köré szerveződött. Gál Zoltán, az MRTT elnökének köszöntőjét követően a területfejlesztési miniszter nyitotta meg a konferenciát, amely új minőséget jelentett a konferencia történetében. Navracsics Tibor MTI-hez is eljuttatott közleménye szerint „bár a centralizált fej-lesztéspolitika jól teljesít, de minden eddigi lehetőségét kimerítette”. A jelenlévő-ket biztatva kijelentette, hogy a területi különbségek feltárásához és kezeléséhez

a kormánynak szüksége van olyan szakemberekre, akik tudományos munkásságuk vagy gyakorlati tevékenységük során tudással és adatokkal tudják segíteni ezt a tevékenységet. A miniszter meglátása, hogy a területi dimenzió az, ami a fejlesztéspolitikát sikerre tudja vezetni, és így az ország kitörhet a közepes fejlettség csapdájából. Filep Bálint, a házigazda SZE elnöke köszöntőjében hangsúlyozta, hogy a felsőoktatási intézmény a jövőben is aktív szerepet kíván vállalni abban, hogy a térség komplex fejlesztése érdekében partnerségre hívja a politika mellett a helyi gazdaság, a társadalom és a szakma szereplőit. Gál Zoltán professzor örömmel tudatta a jelenlévőkkel, hogy a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal által működtetett, alap kutatásokat elbíráló tudományterületek (szakértői csoportok) között megalakult a Komplex tértudományok (TÉR) zsűri a regionális tudomány, a társadalomföldrajz és a településtudomány pályázói számára. Ez is a „területi szakma” elismerése.

A nyitó plenáris ülésen két előadás hangzott el, amelynek célja az OFTK megújításának történeti és tudományos kontextusba helyezése volt. A levezető elnök a hazai területfejlesztési politika doyenje, Szaló Péter Pro Régió-díjas építésmérnök, regionális tervező volt. Faragó László kutató professor emeritus (RKI, SZE) a magyar területfejlesztés korszakait, fontosabb mérföldköveit vázolta fel az 1890-es évektől kezdődően, rámutatva a történeti tanulságokra és a magunkkal hordozott kihívásokra. Az MTA RTB Területpolitikai Albizottság elnöke a jogszabályokat, intézményeket, tervdokumentumokat vette a korszakolás alapjául. Meglátása szerint a területi adottságok, a meglévő hálózati struktúrák csak lassan változnak (Faragó, Scott 2017; Pálné 2022), a területi problémák és a területfejlesztési válaszok viszonylag rendszer- és kurzusfüggetlenek (Rechnitzer, Smahó 2011; Navracscics 2021). A másik plenáris előadó Rác Szilárd, az RKI osztályvezetője Településhálózat-fejlesztés Magyarországon – történeti áttekintés címmel az államalapítástól kezdődően a hosszú távú történeti folyamatokra, modernizációs kihívásokra fókuszált. Az MRTT titkárának megállapítása szerint a településhálózat mint rendszer meglehetősen stabil. Az államhatalom történetileg folyamatosan, céltudatosan és néha erőszakosan beavatkozott a települési folyamatokba. A településhálózat-fejlesztési politika jellegzetes törekvései és szakaszai nagyrészt egybeestek a gazdasági, politikai, közigazgatási struktúraváltásokkal. A reformok sikere részben a nyilvánosság, társadalmasítás kérdése is volt. A legalapvetőbb kérdés mindig az, hogy milyen módon és milyen földrajzi keretek között valósuljon meg a hatalom területi megosztása (Hajdú, Rác 2020). Az OFTK felülvizsgálatához mindkét előadó megfogalmazta a tanulságokat és tennivalókat, amelyeket a tanulmány végén összegzünk.

A délutáni plenáris ülés az OFTK megújítását tűzte ki célul. A levezető elnök Mezei Katalin, a SZE AKMK Területi Tudományi és Vidékfejlesztési Tanszék (TTVT) tanszékvezető egyetemi docense volt. A bevezető előadást Czene Zsolt, a Miniszterelnökség Területfejlesztésért Felelős Államtitkárságának fősztályvezetője tartotta. Vázolta az OFTK-megújítás előzményeit, majd részletesen ismertet-

te aktualitását, indokait, célját és kereteit, továbbá a felülvizsgálat tervezési struktúráját és fókuszait. Végül a megújítás menetrendjét 2029-ig és a területfejlesztés megújításának további lépéseit, amelynek célja egy következő generációs fejlesztéspolitika megalapozása. Az előadásra négy felkért hozzászóló reflektált: Salamin Géza (elnök, MUT; egyetemi docens, BCE), Péti Márton (egyetemi docens, BCE; elnökhelyettes, NSKI), Szabó Pál (tanszékvezető egyetemi docens, ELTE; alelnök, MRTT) és Mezei Cecília (egyetemi docens, SZE AKMK). A legfontosabb kiinduló kérdés, hogy mi lesz a funkciója a 2030-tól érvényes dokumentumnak. Mindenkinek (minden ágazatnak, minden térségnek) iránymutatást adó, terjedelmes dokumentum lesz, amelyben mindenki megkeresi a neki szóló üzenetet (az eddigi OFTK ezzel a megközelítéssel készült), vagy inkább rövidebb, politikai dokumentum akar lenni? A hozzászólásokban szó esett az OFTK tíz évvel ezelőtti (Salamin et al. 2014) és jelenlegi tervezési stratégiai pozíciójáról és szerepéről, a tervezési téregységekről, a területpolitika, területi tervezés nemzetközi mintáinak lehetséges hatásairól, a településfejlesztéssel, területrendezéssel kapcsolatos viszonyáról. Emellett a hozzászólók érintették a gazdaságfejlesztési dominancia aktualitását, a demográfiai kihívásokat, a fenntarthatósági kérdéseket, valamint a Kárpát-medencei és nemzetiségi dimenziót.

Késő délután, nyolc résztvevővel kerekasztalbeszélgetésre került sor Területi szempontok érvényesítése a fejlesztéspolitikában címmel, amelyet Józsa Viktória, a Nord Consult Kft. ügyvezetője, az MRTT elnökségi tagja moderált. Baráth Etele (elnök, MKT Fejlesztéspolitikai Szakosztály), Csíte András (ügyvezető, Hétfa Kutatóintézet Kft.), Farkas Zsuzsanna (kabinetfőnök, Miniszterelnökség, Területfejlesztésért Felelős Államtitkári Kabinet), Kulcsár Sándor (ügyvezető, ITI Magyarország Kft.), Oláh Miklós (kutatásvezető, Balatoni Integrációs Kft. Társadalomtudományi Kutatócsoport), Schultz Gábor (vidékfejlesztési üzletágvezető, Századvég Gazdaságkutató Zrt.), Székely Rita (főtitkár, MNVH; tanársegéd, SZE AKMK) között érdemi vita bontakozott ki a fejlesztéspolitika területi kérdéseiről. A beszélgetés a rendezvény célkitűzéseivel és a plenáris blokk előadásaival összhangban a területiség és a szakpolitika viszonya köré szerveződött, amelynek kapcsán a résztvevő szakemberek az elmúlt évtizedekben jelentős gyakorlati tapasztalatokra tettek szert az intézményrendszer különböző szintjein és szervezeteiben. A hozzászólásokban a leggyakrabban visszatérő javaslat az volt, hogy az eddigiekben felhalmozott tudásanyag alapján – amelynek egyaránt részei a jó és rossz gyakorlatok, sikerek és kudarcok, szakmai csúcsok és mélypontok – újra kell gondolnunk a napjainkat jellemző legfőbb problémákat, hiátusokat és azokat leltárba szedve és fontossági sorrendbe állítva, testreszabott és hatékony válaszokat, megoldásokat szükséges rájuk találnunk. Mindezt azonban a szakpolitika részére is „emészthető” formában és a jelenlegi, gyorsan és állandóan változó globális környezetben kivitelezhető módon kell megtennünk. A két és fél órás beszélgetéshez a közönség soraiból is érdemi problémafelvetések érkeztek, többek között az OFTK alapvető célja és funkciója, az egyes célcsoportok számára megfe-

lelő kommunikációs csatornája és formátuma, hatályának, kereteinek és tematikai lehatárolásának pontos meghatározása, az Európai Unió szintjén is prioritizált zöld és a digitális átállás kihívásainak kezelése és az új generációk érdekeltsége és részvétele kapcsán.

Az első nap záróeseményeként nyilatkozat aláírására került sor, amelyben a SZE részéről Tóth Eszter, az Universitas-Győr Nonprofit Kft. ügyvezetője, a Comitatus Társadalomkutató Egyesület részéről pedig Agg Zoltán elnök hitelesítette azt dokumentumot, amelyben a felek megerősítették korábbi együttműködési megállapodásukat. Ez alapján a Comitatus Önkormányzati Szemle kiadói feladatait a 2023. évtől az Universitas-Győr NKft. látja el, elismerve a lap által folytatott több évtizedes szakmai munkát, célul tűzve ki a periodika értékeinek megőrzése mellett annak jövőbe mutató fejlesztését.

Vidékfejlesztés

A konferencia második napja a vidékfejlesztés kérdését járta körül. Szalka Éva, a SZE AKMK dékánja és Árvay István, Mosonmagyaróvár polgármestere köszöntötte a konferencia résztvevőit. A délelőtti folyamán rendhagyó plenáris ülésre került sor Rácz Katalin igazgató, AKI Fenntarthatósági Kutatások Igazgatósága moderálásával, amely a vidék és vidékfejlesztés szerepét vizsgálta a fejlesztéspolitikában. Vitaindítóként Goda Pál, az AKI ügyvezető igazgatója, a SZE AKMK TTVT egyetemi docense összefoglalta a korábban ebben a témában szerzőtársaival írt publikációjának (Goda et al. 2022) főbb téziseit. Hangsúlyozta, hogy már a vidéki terек lehatárolásánál is alapvetően eltérő megoldásokat kapunk, ha elméleti/statisztikai tértípológiák (pl. DEGURBA) helyett támogatáspolitikai megfontolásokat (pl. LEADER) veszünk alapul. Az előadásban áttekintette azt a fejlődési folyamatot az Európai Unió Közös Agrárpolitikáján (KAP) belül, amelynek eredményeként a vidékfejlesztés önálló, 2. pillérként definiálódott a vizsgált közösségi politikában. Továbbá bemutatta a hazai 2014–2020-as Vidékfejlesztési Operatív Program főbb eredményeit, és utalt a következő, 2021–2027-es programidőszak főbb kihívásaira is. Az előadás után a szakpolitika képviselői, Feldman Zsolt, az Agrárminisztérium mezőgazdaságért és vidékfejlesztésért felelős államtitkára, és Mayer Gábor, a Miniszterelnökség területfejlesztésért felelős államtitkára kapott lehetőséget a reflexióra. Ezekből kiderült, hogy a vidékfejlesztés egy olyan határterület, amellyel kapcsolatban az új kormányzati struktúrában a két minisztérium kompetenciái, feladat- és hatáskörei nem tökéletesen tisztázottak. A felek hangsúlyozták, hogy nyitottak az egymással való együttműködésre, a szakmával való párbeszédre, és a tudományos eredmények befogadására egyaránt.

Délután a vidékfejlesztés aktuális kérdései kerültek megvitatásra, a levezető elnök Szörényiné Kukorelli Irén professor emerita (RKI, SZE) volt. Mit tudunk a vidékfejlesztési programok hatásairól? című bevezető előadásában Fertő Imre, a

KRTK főigazgatója sorra vette az értékelés elméleti dilemmáit, majd kvantitatív vizsgálatait alapján bemutatta, hogy igencsak kevés a kimutatható hatás. Az empirikus eredmények nem biztatóak a vidékfejlesztési programok múltbéli hatásosságát illetően, ami megkérdőjelezi a fejlesztési politika hatékonyságát (Lillemets, Fertő, Viira 2022). A négy felkért hozzászóló egy-egy fontos aspektussal egészítette ki az elhangzottakat, saját referátummal. Nagyné Molnár Melinda (egyetemi docens, MATE; vezető, MRTT Faluszemináriumi Kutatóműhely) a Magyar Falu Programot vizsgálta alulnézetből, a Faluszemináriumi Kutatóműhely terepi tapasztalatai alapján. Nemes Gusztáv (tudományos főmunkatárs, KRTK KTI) Mi lesz veled, Káli-medence? címmel a vidéki turizmus és a dzsentifikáció sajátos megjelenését mutatta be. Székely Rita (főtitkár, MNVH; tanársegéd, SZE AKMK) előadásában arra kereste a választ, hogy miért vágyik az ember nagyvárosból vidékre, mivel jár a beilleszkedés a vidéki környezetbe, mi jellemzi a vidéki közösségeket. Varjú Viktor (igazgató, RKI) a környezeti szempontokra hívta fel a figyelmet. Egy KRTK-s reprezentatív lekérdezés alapján a magyar lakosság klímaváltozással kapcsolatos percepcióit és magatartását mutatta be, amely regionális jellegű következtetések levonására is alkalmas.

Késő délután felsőoktatási kerekasztalbeszélgetésre került sor, amelyet Dusek Tamás egyetemi tanár, a SZE RGDI iskolavezetője, az MTA RTB ügyvezető elnöke moderált. A pódiumbeszélgetés apropóját az adta, hogy a Magyar Rektori Konferencia koordinálásával a Kulturális és Innovációs Minisztérium és a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság közreműködésével a Képzési és Kimeneti Követelmények (kkk) tekintetében felülvizsgálati folyamat zajlik, amelynek célja, hogy összefelsőoktatási szinten határozza meg minden szakra vonatkozóan egységesen a kimeneti kompetenciákat a BA szintet alapul véve, az ESCO (European Classification of Skills, Competences and Occupations) előírások szerint. Ezzel párhuzamosan pedig a Miniszterelnökség területfejlesztésért felelős államtitkárának kezdeményezésére is elindult egy közös gondolkodás a terület-, vidék- és településfejlesztő szakokat gondozó egyetemek képviselői között, ami szakterületi szinten kívánja meghatározni az egyetemekről kikerülő területfejlesztő szakemberek hivatáshoz kötődő alapkompenciáit. A kerekasztal résztvevői, Bujdosó Zoltán (egyetemi tanár, intézetigazgató, MATE), Forman Balázs (egyetemi docens, NJE), Kozma Gábor (egyetemi tanár, doktori iskolavezető, DE), Péti Márton (egyetemi docens, BCE), Obádovics Csilla (egyetemi tanár, doktori iskolavezető, SOE), Sikos T. Tamás (egyetemi tanár, doktori iskolavezető, ME), Szabó Pál (egyetemi docens, tanszékvezető, ELTE) nemcsak a saját intézményük által kínált képzésekről beszéltek, de a fenti folyamatok érintettjeként is kifejtették véleményüket. Egyetértés volt a résztvevők között abban, hogy ismét időszerű feladat lenne a piaci igények és a felsőoktatási kínálat összehangolásával foglalkozni, hiszen a korábbi felülvizsgálat óta az államigazgatási, közigazgatási és szakigazgatási intézményi struktúra, illetve az ahhoz kapcsolódó feladat- és hatásköri rendszer jelentősen átalakult, ami jelenleg a szakma iránti munkaerőpiaci igények csökke-

nésében is megmutatkozik. És bár a felsőoktatásban a sokszínűség nagy érték, amit érdemes megőrizni, ugyanakkor az összehangolás minden érintett közös érdeke lenne, ezért a párbeszédet mindenki szorgalmazta.

Ajánlások a szakpolitika számára

A Területfejlesztők Napja fontos célja javaslatokkal szolgálni a területi politika alakításához. Röviden, problémaorientáltan összegezni azokat az fontos észrevételeket, amelyekkel az elhangzott előadások, hozzászólások, viták keretében a jelenlévők egyetértéssel fogadtak. Erre jelen tanulmány szerzői, a konferencia főszervezői tesznek kísérletet. Az elhangzott előadások elérhető a társaság weboldalán: www.mrft.hu

Általános ajánlások, a szakpolitika javasolt feladatai:

- A tervekészítés és programalkotás *tervszerűségének, rendszerszerűségének* megteremtése: tervek egymáshoz való viszonya (tervhierarchia), felelősségi körök tisztázása, időbeli ütemezés.
- *Meglévő tervek áttekintése, felülvizsgálata.*
- *Területfejlesztési intézmények és eljárások revitalizálása, kapcsolatépítés, valódi partnerség kialakítása.*
- *A szakterületet érintő jogszabályok áttekintése, azokban a területi szempontok érvényesítése.*⁴

OFTK-val kapcsolatos ajánlások:

- *Funkciója: „ernyőterv”, koordináció, referenciapont, az összes magyar fejlesztési törekvést szintetizálja. Nem szerencsés a Partnerségi Megállapodás koncepciójaként kezelni, időhorizontjában, szemléletében, értékészletében jóval több annál.*
- *Fő feladata az ágazati és területi megközelítés integrálása, a területi szintek közötti feladatmegosztás megvalósítása.*
- *Kevesebb, de aktuális tematikus célok és programok megfogalmazása kívánatos.*
- *El kell dönten, mi a dokumentum célja, ahhoz kell igazítani a formát, tartalmat.*⁵
- *Szerencsésebb lenne a jelenlegi, domináns gazdaságfejlesztési szemlélet helyett egy sokkal szélesebb értékészlet mentén tervezni, amelyben a társadalmi és környezeti (horizontális) célok is hangsúlyosabbak.*
- *Nem csak a tervezésnél szűken vett országos, hanem makroregionális dimenzióban is gondolkodhatnánk (térbeli hálózatok, településrendszer, közlekedés), különös tekintettel a Kárpát-medencei és nemzetiségi viszonyokra.*
- *Figyelmet kellene szentelni a határ menti agglomerálódó térségeknek, a centripetális erők több határszakaszon már erősebbek a centripetálisoknál.*

- A településfejlesztés és a vidékfejlesztés területfejlesztési kontextusairól nem szabad megfeledkezni, ezeket is jelezni kell a dokumentumban!
- Településfejlesztési oldalról a helyi erőforrás alapú tervezést az OFTK-nak stratégiai szinten kellene kezelnie. Abban kell megfogalmazni, mit tekintünk értékeknek!
- A szolgáltatásszervezés jövője is alapkérdés és ebben a települések potenciális szerepköre: újra kell gondolni az alapszolgáltatásokat és a garantált szolgáltatási színvonalat (hangsúlyozottan nem csak a közszolgáltatásokat, és minden területi szintre vonatkozóan a szubszidiaritás elveit figyelembe véve).
- Általános vélemény, hogy a Kohéziós jelentés bátrabb, modernebb megközelítésének használata sok szempontból megfontolandó:⁶ szofisztikáltabb módszerek, probléma alapú megközelítés, előrejelzések, szakirodalmi-tudományos megalapozottság.

Vidékfejlesztéssel kapcsolatos ajánlások:

- A vidéki térségek fejlesztésével kapcsolatos feladat- és hatáskörök nem teljesen tisztázottak (Statútum rendelet, területfejlesztési törvény, OFTK). Veszély: mindkettő szakpolitika helyett egyik sem foglalkozik megfelelő hatékonysággal a kérdéssel (jelenleg a közös metszetet leginkább a kedvezményezett térségek jelentik).
- Az OFTK-ban érdemes lenne a funkcionális várostérségek mellett a funkcionális vidéki térségekkel is foglalkozni (ez a KAP 2028-as reform kiemelt célkitűzése lesz). Ennek jelenlegi veszélye, hogy a mai Magyarországon ugyan vidéken sincsenek városhiányos térségek, viszont ott a városok jellemzően funkcióhiányosak, így térségi szervező szerepük korlátozott, jelentős fejlesztésre szorul.
- Jelenleg támogatáspolitikai (LEADER) alapú vidék definíciót alkalmazunk, ami sok esetben megfosztja természetes központjától a térséget (10 ezer fő feletti település részvételének tilalma). Szerencsés lenne egy érdemi közösségvezérelt helyi fejlesztés (CLLD) alapú megközelítés alkalmazása.
- Érdemes lenne a következő programidőszakban a KAP vidékfejlesztési pillérének tervezése során a területi szempontokat erőteljesebben figyelembe venni és beépíteni az OFTK-ba.

Jegyzetek

1. A rendezvény a 2009-es Területfejlesztők Napja óta (Flander, Rácz, Tipold 2010) megtartotta eredeti címét.
2. Multidiszciplináris szakmai konferencia az OFTK-ról, Budapest, 2013 (Kovács, Rácz, Tipold 2014).
3. Értékelni a magyar területi politika és területi fejlődés elmúlt időszakát, alulról szerveződve megvitatni az aktuális kérdéseket, javaslatokkal szolgálni a területi politika jövőbeli alakításához (Horeczki, Rácz, Zsibók 2022).

4. Minden jelenlévő szakmai szervezet kifogásolta a magyar építészetről szóló törvény tervezetét, amely a területrendezés és a vele szorosan összefüggő területfejlesztés egységének megbontását célozza, és ezzel párhuzamosan a vármegyei és települési önkormányzati szinten feladat- és hatáskörrelvonást javasol.
5. Ha stratégiai-politikai dokumentum: le kell rövidíteni, világos célokat kell megfogalmazni, a helyzetfeltárást, intézményrendszert, eszközrendszert külön dokumentumban kell hozzáilleszteni. Amennyiben a jelenlegi koncepció mentén alakul, akkor mindenkinek (minden ágazatnak, területi szereplőnek) szóló dokumentum lesz. Ha elszakadunk a jelenlegi koncepciótól, akkor megfontolandó, hogy ne a jelenlegi területi szintekhez határozzunk meg célokat és feladatokat, hanem az adminisztratív határoktól eltérve, probléma alapú megközelítést alkalmazunk – A régióknak van problémája, vagy a problémának van régiója? (Szabó 2022).
6. Az OFTK csak alpmódszertant használ (SWOT), ami főleg statikus elemzésre alkalmas, ennél sokkal szofisztikáltabb, közérthető módszerek is vannak, megfontolandó azok beemelése. A Kohéziós jelentés nem a területi szintek folyamatait elemzi, hanem probléma alapú megközelítést alkalmaz, azok területi dimenzióját vizsgálja. Prognosztikai módszereket is használ, azok felhasználásával előrejelzéseket készít, aminek segítségével jobban érzékelhető a tervezett beavatkozások várható hatása. Bátran használja a szakirodalmat, hivatkozásokkal együtt emeli be azt. Ez a megoldás kevesebb párhuzamos feladatot eredményezhetne az OFTK tervezése során, és a tudományos megalapozottság is biztosított lenne.

Köszönetnyilvánítás

Összefoglaló beszámolóknk „A közép- és délkelet-európai nagyvárosok fejlődési folyamatai” című, 134900. számú OTKA-projekt keretében, az NKFIH támogatásával valósult meg.

Irodalom

- Faragó, L., Scott, J. (2017): Policy governance from an autopoietic perspective: Revisiting Hungary's regionalization experience. *European Planning Studies*, 6., 1034–1052. <https://doi.org/j7f5>
- Flander M., Rácz Sz., Tipold F. (2010): Ahol a szakma találkozik – Beszámoló a Területfejlesztők Napjáról. *Területi Statisztika*, 1., 67–74.
- Goda P., Hamza E., Mezei K., Rácz K. (2022): A vidékfejlesztés helye és szerepe a fejlesztéspolitikában. *Gazdálkodás*, 6., 532–558. <https://doi.org/j7f6>
- Hajdú Z., Rácz Sz. (2020): *A területi magyar közigazgatás modernizációs kihívásai és reformkísérletei az 1920 utáni korszakban*. Nemzeti Közzolgálati Egyetem, Budapest
- Horeczki R., Rácz Sz., Zsibók Zs. (2022): Fejlődés és fejlesztés 2020 előtt és után: Beszámoló a III. Területfejlesztők Napjáról. *Tér és Társadalom*, 1., 164–168. <https://doi.org/j7f7>
- Kovács S., Rácz Sz., Tipold F. (2014): Beszámoló a II. Területfejlesztők Napjáról. *Tér és Társadalom*, 1., 210–214. <https://doi.org/j7f8>
- Lillemets, J., Fertő, I., Viira, A.-H. (2022): The socioeconomic impacts of the CAP: Systematic literature review. *Land Use Policy*, 114. <https://doi.org/gnz76k>
- Navracsics, T. (2021). Europeanisation or simply institutional change? The impact of the EU membership on the polity of Hungary. *Pro Publico Bono*, 4., 6–19. <https://doi.org/j7f9>
- Pálné K. I. (2022): Területfejlesztés és közigazgatás: A területfejlesztési törvény és a közigazgatás változásai 1996–2021. *Comitatus*, 241 (Különszám), 3–10.
- Rechnitzer J., Smahó M. (2011): *Területi politika*. Akadémiai Kiadó, Budapest
- Salamín G., Kígyóssy G., Borbély M., Tafferner B., Szabó B., Tipold F., Péti M. (2014): A fejlesztéspolitika és területfejlesztés új koncepciójáról: Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Kon-

cepció és a 2005-ös országos területfejlesztési koncepció érvényesítésének tapasztalatai. *Falu Város Régió*, 1., 7–24.

Szabó P. (2022): A helyzetfeltárás jellemzői magyarországi területfejlesztési dokumentumokon keresztül. *Comitatus*, 241 (Különszám), 91–95.